

Mărțișor INP - izvoade din altițe

Sub acest generic a avut loc joi, 29 februarie 2024, la sediul central al Institutului Național al Patrimoniului, activitatea dedicată salvării și promovării a două elemente din patrimoniul imaterial UNESCO, *Mărțișorul - practici tradiționale asociate zilei de 1 Martie* și *Arta cămășii cu altiță - element de identitate culturală în România și Republica Moldova*.

Evenimentul a fost organizat de Institutul Național al Patrimoniului, prin structura Patrimoniul Imaterial și Cultură Tradițională, în colaborare cu grupul „Șezătoare București”, coordonat de doamna Victoria Bizon.

Invitați au fost elevi, studenți și masteranzi de la Facultatea de Litere a Universității din București, care au prezentat colecțiile lor de mărțișoare și au realizat obiecte noi, sub îndrumarea membrilor grupului „Șezătoare București”, prezentând exemple din diverse zone ale țării.

Astfel, evenimentul a avut menirea de a discuta despre mărțișor ca obiect de patrimoniu, simbol al primăverii, amintire de la o persoană dragă, mic, dar la îndemâna oricui, evidențiindu-se și latura practică, de creație, a mărțișoarelor.

Activitățile proiectului s-au desfășurat într-o atmosferă expozițională, sala fiind ornată cu panouri de mărțișoare din colecții private (ale prof. Mihaela Vladu și ale grupului „Șezătoare București”), felicitări de 1 Martie, dar și cămăși cu altiță, cusute de membrele grupului.

Evenimentul a fost o adevărată bucurie a primăverii și a acestui mic obiect de dar, un dialog al generațiilor care transmit, respectiv, preiau obiceiul de a confecționa mărțișoare. Avem, astfel, conștiința de a fi contribuit la popularizarea mărțișorului, prin emisiunile realizate în mass-media, precum și prin materialele scrise pe acest subiect, dar și prin instruirea invitaților și îndemnul de a se face ei înșiși meșteșugari care să confecționeze prețioasele obiecte.

Reamintim că, obiect de podoabă sau talisman, alcătuit obligatoriu dintr-un șnur roșu și unul alb împletite și dintr-o amuletă (ban de argint sau de aur, mici obiecte din metal, sticlă, ceramică, pânză, lemn etc.), reprezentând aproape

orice, dar, cu precădere, simboluri ale primăverii sau aducătoare de noroc, măștișorului este cel mai cunoscut și mai purtat obiect la început de primăvară.

Se speculează că istoria lui a început acum 8000 de ani în urmă, datorită unei descoperiri arheologice de la Schela Cladovei care a scos la lumină un șirag de pietricele, alternând albe cu roșii, care se purtau la gât. Dar prima măștișorie scrisă despre măștișor o avem de la lordache Golescu, la începutul secolului al XIX-lea. Este menționat, de asemenea, de Simion Florea Marian, Simeon Manguica, Nicu Gane, în răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densușianu.

Se pare că tradiția măștișorului a reînviat prin anii '70 ai secolului trecut, când studenții de la Arhitectură și Arte Plastice au început să confecționeze și să vândă măștișoare. Sub regimul comunist, tradiția a fost acceptată tacit, fără a i se da mare importanță. Totuși, copiii învățau să confecționeze măștișoare și la școală, iar obiceiul era practicat mai ales avându-le ca subiect al darului pe cadrele didactice.

În prezent, măștișoarele au luat un mare avânt, fiind create atât pe scară industrială, cât și de meșteșugari dedicați. Sunt create aproape din orice material, reprezentând flori, coșari, potcoave, buburuze etc. Sunt însoțite de buchete de ghiocei sau de flori de primăvară atunci când sunt oferite doamnelor, cu precădere, dar și bărbaților, în Moldova și Bucovina. Nu se mai poartă la mână, la gleznă sau la gât, ca în trecut, ci prinse în piept, la haină, vreme de câteva zile, până la două-trei săptămâni.

Dacă vorbim de măștișoarele virtuale, acestea pot fi trimise oricui, chiar și unui grup, indiferent dacă membrii săi se cunosc sau nu. Reprezentările sunt cam cele ale măștișoarelor reale dar, de obicei, cele virtuale sunt însoțite și de urări de bine în prag de primăvară. Deși obiectul, în sine, lipsește, măștișoarele virtuale cunosc, totuși, o largă răspândire, mai ales printre membrii rețelelor de socializare și ai Internetului, în general.

După ce nu mai este purtat, se pune sub o piatră sau la un pom fructifer, cu credința că aceasta va aduce belșug în casele oamenilor, se aruncă în râu, se pune pe gard, ca ofrandă pentru păsările migratoare. În zilele noastre, măștișorul este păstrat ca amintire, având importanță persoana de la care a fost primit, dar și vremea.

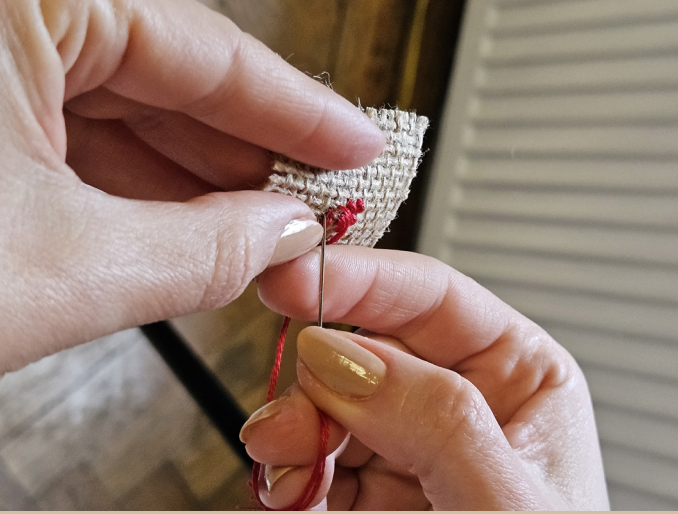
Sărbătoarea măștișorului este caracteristică Peninsulei Balcanice și se poate întâlni la aromâni și megleno-români, precum și la bulgari care o numesc *Martenița*, dar și în Macedonia de Nord (numită *Martinka*), Grecia de Nord (*Mart*) și zonele Golo Burdo și Prespa din Albania (*Monyak*), se spune, în virtutea substratului comun traco-dac. Alte comunități care mai practică variații locale ale acestui obicei sunt turcii din regiunea Edirne, grecii din nordul Greciei, insulele Rodos, Dodecanez și Karpathos, găgăuzii și diaspora acestor populații.

Măștișorul este marcă a Capului de primăvară, început și de an, în vechile calendare. Este un dar accesibil oricui și obiect al unui schimb de daruri, dar și prilej de urări la început de primăvară. Se oferă în semn de respect și prețuire față de o persoană.

În anul 2017 a fost introdus de UNESCO în patrimoniul umanității, ca obicei relevant pentru România, Bulgaria, Republica Moldova și Macedonia de Nord.

După cum se prezintă obiceiul în prezent, este clar că are vitalitatea de a continua mult timp, în toate zonele României. Dar acest lucru depinde și de ceea ce reprezintă el pentru fiecare membru al comunității. De aceea, evenimentul organizat de Institutul Național al Patrimoniului s-a prezentat ca un mijloc de conservare și promovare a acestei frumoase tradiții.

Dr. Iuliana BĂNCESCU

Cercetător științific II,

Patrimoniul Imaterial și Cultură Tradițională – INP

Fotografii de: **Rodica Dinache**, operator imagine PICT – INP,

Cristina Neagu - INP

